

Lainiovuoma sameby
Idivuoma 2392
9801 Karesuando

Deres ref

Vår ref
17/1131-12

Dato
26 januar 2021

Avgjørelse av klage på avslag på søknad om skadefelling av jerv i Lainiovuoma sameby, Buossir/Gassavaggi, Målselv kommune, Troms

Klima- og miljødepartementet viser til klage 14. juli 2017 fra Lainiovuoma sameby over Miljødirektoratets vedtak 30. juni 2017 om avslag på søknad om skadefelling av jerv i Målselv kommune.

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratets sitt vedtak 30. juni 2017 om avslag på søknad om skadefelling av jerv i Målselv kommune. Ved avgjørelsen har departementet lagt vekt på at det aktuelle området er jerveprioritert område. Departementet mener som Miljødirektoratet at det mest effektive virkemidlet for å redusere tap til jerv er uttak av hi og ikke uttak med helikopter under kalvingsperioden. Det foreligger derfor etter departementets mening andre tilfredsstillende løsninger i dette tilfelle. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Saksgang

Lainiovuoma sameby søkte 16. mai 2017 om skadefelling av jerv i området Buossir/Gassavaggi i Målselv kommune. Miljødirektoratet avsto søknaden 30. juni i 2017. Vedtaket ble påklaget 14. juli 2017. Miljødirektoratet behandlet klagen 6. august 2020 og opprettholdt sitt tidligere vedtak.

Klagers anførsler

Klager viser til forutsetningene i naturmangfoldloven om å beskytte det biologiske mangfoldet og menneskene som bor og jobber idet, inkludert reindrift. Skader som jerven forårsaker i perioden før kalving har store konsekvenser for samebyen. Klager har gitt en utfyllende klage 19. august 2017.

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet har i sin behandling av klagen sterkt beklaget den lange saksbehandlingstiden. Saken ble dessverre ikke behandlet høsten 2017 og er senere nedprioritert på grunn av manglende aktualitet.

I sitt vedtak har Miljødirektoratet beskrevet lovgrunnlaget, bestandssituasjonen og overvåking av jerv, samt skadesituasjonen og skadepotensialet fra jerv. Blant annet sier Miljødirektoratet:

"Vi viser til "Ansökan om skyddsjakt av järv inom Lainiovuoma sameby" datert 16.mai 2017. Der vises det til funn av 7 rein i området Buossir/Gassavaggi i Målselv kommune 27 april og 9-10 mai 2017. Samebyen vurderer disse som rovdyrstätt, og siden det er observert jerv som har jaget rein i området antas de drept av jerv. Lainiovuoma samebys rein oppholder seg i det aktuelle området denne årstiden. I tillegg til jervepredasjon vises det til problematikk rundt jaging av høydrektige simler med abortering som mulig utfall, samt separasjon eller ihjel-tramping av små kalver. Tapene har langtrekkende konsekvenser for planlegging og utøving av holdbar reindrift. Det vises til rovviltforliket der det sies at det ikke skal være rovdyr på kalvingsland. Det vises videre til at grenseoverskridende svensk reindrift har samme rettigheter som den norske. Om dette ikke er tilfellet mener Lainiovuoma sameby at staten må erstatte skade som oppstår, og samebyen vil rette erstatningssak om det ikke blir gjort tiltak. Det vises til at forebyggende tiltak er vanskelig å gjennomføre, og krever akutte konfliktdempende middel for lokalisering ogfølging av rovdirets bevegelser samt forsøke forhindre ytterligere skade. Vi viser videre til at Lainiovuoma sameby v/ Lars Johan Kemi har vært i kontakt med Miljødirektoratet pr telefon og informert om deres utfordringer med jerv våren 2017 samt krevd skadefelling. Direktoratet har i telefonsamtale gitt foreløpig avslag på skadefelling."

Videre uttaler Miljødirektoratet

"Om bestandssituasjonen og overvåking av jerv

Direktoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av jerv er 1. oktober hvert år.

NINA rapport 1291 gir den siste oppdaterte oversikten over antall verifiserte ynglinger av jerv i hver region, og for hele landet. Årene 2014-2016 er det verifisert henholdsvis 52, 65 og 50 ynglinger av jerv på landsbasis. Direktoratet konstaterer at antall ynglinger er høyere enn det nasjonale bestandsmålet på 39 årlige ynglinger av jerv. Av de 50 ynglingene i 2016 ble det gjennomført hiuttak i 7 tilfeller slik at netto tall før beitesesongen 2016 var 43 ynglinger. I tillegg ble det gjort 21 ekstraordinære uttak av enkeltindivid av jerv. I region 8 er det de tre siste årene (2014 -2016) registrert henholdsvis 17, 12 og 14 ynglinger i region 8. Av de registrerte ynglingene i perioden ble det gjennomført hhv. 4, 4,

og 1 hiuttak for å redusere bestanden i kalvingstid og beitesesong. For Troms ble det registrert hhv. 7, 9 og 8 ynglinger av jerv i perioden 2014-2016.

Så langt i år (pr. 16. juni 2017) er det registrert 3 ynglinger i Troms og 5 i Finnmark (dokumenterte eller antatt sikre), og av disse er to av ynglingene i Finnmark tatt ut på skadefelling. Perioden for den ordinære lisensfelling av jerv i Norge varer fram til 15. februar. Den totale avgangen på jerv i lisensfellingsperioden (siden 10. september 2016) i region 8, Troms og Finnmark, var 23 dyr av en kvote på 42. I Troms ble det felt 9 jerver. I tillegg har Miljødirektoratet i perioden etter 15. februar 2017 tatt ut 9 jerver på skadefelling i region 8 - 6 i hiuttak og 3 enkeltdyr. Utover enkelte påkjørsler og predasjon fra annen jerv skjer avgangen av jerv i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen, jf. naturmangfoldloven § 10. Førre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Skadesituasjon og skadepotensial fra jerv

I Norge har utbetalte erstatninger for tamrein har gått ned de siste tre år etter et historisk toppunkt i reindriftsåret 2012/2013. Andelen rein erstatta som tapt til jerv har vært relativt konstant de siste 10 år. For reindriftsåret 2015/2016 ble det erstatta 4985 rein som tapt til jerv, noe som utgjør 30% av samla rovvilterstatning.

I reindriftsåret 2015/2016 ble det utbetalt erstatning for 556 tamrein (376 kalv) som tapt til jerv i Troms reinbeiteområde, noe som utgjør 18 % av samla utbetalt erstatning i området. Dette er det høyeste tallet erstatta rein siste 10 år, mens andelen jerv av totalt erstatta ligger rundt gjennomsnittet for perioden. Kompensasjon for tap av svensk rein (tilhørighet bestemt gjennom eiers postadresse) som beiter i Norge blir utbetalt gjennom det svenske erstatningssystemet. I region 8 ble det i reindriftsåret 2016/2017 dokumentert 166 rein drept (eller skadd og senere avlivet) av jerv, og av disse ble 14 registrert i Troms. Så langt i reindriftsåret 2017/2018 er det dokumentert 6 rein drept (eller skadd og senere avlivet) av jerv i Troms. Tap av rein tilhørende svenske samebyer blir som regel ikke dokumentert gjennom det svenske erstatningssystemet som er hovedsakelig risiko-basert og dermed ikke avhengig av kadaverdokumentasjon.

Miljødirektoratets vurderinger

Miljødirektoratet så langt i år lagt inn en betydelig innsats i uttak av jerv i region 8, Troms og Finnmark, og i landet for øvrig. Vi har i to perioder i regi av SNO gjort forsøkt på å ta ut jerv i B-sonen (ikke prioritert som yngleområde) for jerv i Troms uten at det ble felt jerv (vedtak finnes i Miljøvedtakregisteret: www.miljovedtak.no). Totalt i landet har direktoratet v/SNO tatt ut 55 jerver på skadefelling i 2017. Innsatsen har primært vært rettet seg mot områder som har blitt prioritert for uttak av rovviltneemnd og direktorat med bakgrunn i regional forvaltningsplan (geografisk differensiering), tidligere års skadesituasjoner og vurderinger om framtidig skadepotensiale på tamrein og sau, samt bestandssituasjon for jerv. I tillegg har akutte skadesituasjoner blitt fulgt opp.

Miljødirektoratet har siden 1. mai signalert at vi konsentrerer den pågående feltinnsatsen til SNO mot registrering av jerveynglinger og uttak av hi. Dette vurderes å være den mest effektive virkemiddelet for å redusere tap til jerv og videre oppnå nasjonale og regionale bestandsmål fastsatt av Stortinget. Uttak av jerv med helikopter under kalvingsperioden for rein innebærer dessuten ofte betydelige utfordringer, først og fremst i form av motorisert forstyrrelse i en sårbar periode (jf. søknadens vurderinger rundt bortdriving av jerv blant kalvende rein). Etter 1. mai har det ikke blitt felt enkelt dyr av jerv i Norge. Med bakgrunn i det fåtallige antall registrerte ynglinger for jerv i Troms så lang i år, sett opp mot det regionale bestandsmålet, har det heller ikke blitt gjort hiuttak i Troms i 2017. Det vises i søknad til at området det søkes skadefelling av jerv er kalvingsland for rein, og at det ifølge Rovviltforliket ikke skal være skadegjørende rovvilt på kalvingsland. Dette er i praksis utfordrende å kombinere med bestandsmålene for rovvilt, og i den forstand vil ikke soneforvaltning kunne innebære et absolutt skille slik at det ikke forekommer rovvilt i beiteområder eller beitedyr i rovviltområder. Det gjeldende området er i regional forvaltningsplan prioritert yngleområde for jerv (A-område) og terskelen for uttak her vil være betydelig høyere enn i prioriterte beiteområder. I prioriterte jerveområder vil et primært forvaltningstiltak for å begrense skade være økonomisk støtte til driftsmessige forebyggende tiltak (FKT-midler). I tidligere telefonsamtale mellom søker og Miljødirektoratet ble det gitt foreløpig avslag på uttak av jerv i Lainiovuomas beiteområder i Målselv kommune, Troms, region 8. Det har senere i sesongen ikke kommet fram opplysninger som gjør at vi vil omgjøre denne beslutningen."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Saken er behandlet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold ([naturmangfoldloven](#)) §§ 18 første ledd bokstav b og 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt ([rovviltforskriften](#)) § 13, jf. §§ 1, og 3. Departementet har, i henhold til naturmangfoldloven § 7, lagt prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 til grunn som en integrert del av avgjørelsen. Også forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 er trukket inn i skjønnsvurderingen.

På rovviltfeltet må forvaltningsmålet etter naturmangfoldloven § 5 ses i sammenheng med de vedtatte bestandsmålene som Stortinget har fastsatt for de fire store rovdyrartene, og skal forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. [Ot.prp. nr. 52 \(2008-2009\)](#) s. 376. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning er konkretisert i rovviltforskriften §§ 3 og 4 og de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. De nasjonale bestandsmålene er videre fordelt på de åtte forvaltningsregionene for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 8 (Troms og Finnmark) er det et mål om ti årlige ungekull av jerv, hvorav tre i Finnmark.

Departementet anser at kunnskapsgrunnlaget i hovedsak er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, og at kravet i naturmangfoldloven § 8 dermed er oppfylt. I denne saken foreligger det etter departementets syn tilstrekkelig kunnskap og føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 får mindre betydning. Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf.

naturmangfoldloven § 10, foreligger det statusrapporter og annen vitenskapelig kunnskap som medfører at vi har betydelig kunnskap om den samlede belastningen artene utsettes for.

Departementet viser også til naturmangfoldloven § 14 første og annet ledd om avveining mot andre viktige samfunnsinteresser. Hensynet om å unngå eller begrense skade på husdyr og tamrein er tillagt vekt i saken.

Departementet skal i denne saken ta stilling til om man skal tillate uttak av vilt for å avverge skade på husdyr, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b:

"Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse-innlandsfisk (...)

b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)."

I prioritert yngleområde for jerv vil terskelen for uttak være høyere enn i prioriterte beiteområder.

Naturmangfoldloven krever etter departementets vurdering at skadepotensialet er av et visst omfang og alvorlighetsgrad for at felling skal kunne tillates, jf. også uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling 15. desember 2016 der de skriver "...må det etter vår mening legges til grunn at loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje".¹ Bestemmelsen er utformet med sikte på å gjennomføre [Bernkonvensjonen](#) artikkel 9 nr. 1, jf. naturmangfoldlovens forarbeider (Ot.prp. nr.52 (2008-2009)). Bestemmelsen må derfor tolkes på bakgrunn av konvensjonsbestemmelsens innhold. Også det generelle prinsippet om at norsk rett forutsettes å være i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser, tilsier en slik fortolkning. Artikkel 9 nr. 1 åpner for felling av vilt for å avverge "alvorlig skade" på blant annet husdyr og tamrein, så fremt visse vilkår er tilfredsstillt. Ordet "alvorlig" innebærer krav til et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad. Også konvensjonens verneformål trekker i retning av at det må være tale om fare for kvalifisert skade. Ut fra Miljødirektoratets beskrivelse av skadeomfang i området i 2016/2017 og 2017/2018 anser departementet at vilkåret i naturmangfoldloven § 18 er oppfylt.

I tillegg er det to kumulative vilkår som må være oppfylt for at felling kan gjennomføres; at felling ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 annet ledd. I den sistnevnte vurderingen vil prinsippet om arealdifferensiert forvaltning veie tungt.

Jerven er en fredet art og er klassifisert som sterkt truet på Norsk rødliste for arter 2015. Miljødirektoratet har gitt en grundig beskrivelse av bestandssituasjonen for jerv og uttak av jerv. Som det fremgår vurderer Miljødirektoratet fortløpende behovet for uttak av jerv, og departementet er enig med direktoratet i at uttak av hi er det mest effektive virkemidlet for å redusere tap til jerv og for å oppnå nasjonale og regionale bestandsmål for jerv. Departementet legger også vekt på at det aktuelle området er et jerveprioritert område, og at det foreligger andre tilfredsstillende løsninger i dette tilfellet.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/-18---lisensfelling-av-ulv/id2526171/>

Konklusjon

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratets sitt vedtak 30. juni 2017 om avslag på søknad om skadefelling av jerv i Målselv kommune. Ved avgjørelsen har departementet lagt vekt på at det aktuelle området er jerveprioritert område. Departementet mener som Miljødirektoratet at det mest effektive virkemidlet for å redusere tap til jerv er uttak av hi og ikke uttak med helikopter under kalvingsperioden. Det foreligger derfor etter departementets mening andre tilfredsstillende løsninger i dette tilfelle. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Torkel Ramberg
spesialrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Fylkesmannen i Troms og Finnmark
Miljødirektoratet
Rovviltnemnda i region 8
Statsforvalteren i Troms og Finnmark